

Habitar la formació de persones adultes

editorial

carpeta

Usual rima amb mansesa? Des del malestar al bon viure: una consciència crítica que canvia a cadascú i al món des de l'estil de vida i des del treball

Lucia Bertell • 7

Les altres alfabetitzacions. Habitar l'educació d'adults: el treball dels nous educadors d'adults i l'aprenentatge al llarg de la vida

Paula Guimarães, Institut d'Educació, Universitat de Lisboa • 26

Formar-se per a la vida o viure l'educació i la formació?

Licínio C. Lima, Universitat de Minho • 36

Habitar l'educació de persones adultes. Un espai, encara, per a la cura

Clara Arbiol Gonzalez, Universitat de València • 43

Una formació de persones adultes singular que arrela...

Maria Dolores Jurado Jiménez, Universitat de Sevilla • 51

contínua

Refundar la crítica en educació en els temps de capitalisme globalitzat

Marco Raúl Mejía J., Planeta Paz, Expedició Pedagògica Nacional • 65

persones, territoris i experiències

Educació al llarg de la vida i pràctiques educatives

Rosa M. Falgàs, ACEFIR i Joan Tañà, CFA Nou Girona i ACEFIR • 81

Algunes reflexions sobre el quefer docent des del centre d'FPA que co-habite

Iolanda Corella i Llopis, Centre Públic Municipal d'FPA d'Almussafes • 87

Habitar el món: un projecte d'educació pel desenvolupament

Gemma Villanueva Bohigas, Centre d'E. P. A. Camp Rodó, Palma • 97

Formació de Persones Adultes: El territori com espai de vida educativa...

Dolors Monferrer Ferrando • 106

Aula 3: teatre al CEPA Son Canals

Maria Josep Carrasco Escandell, CEPA Son Canals • 111

investigació

Universitat i neoliberalisme: performativitat, competitivitat i productivisme

Alfredo Veiga-Neto, Maura Corcini Lopes • 121

Pedagogia crítica i decolonial en els temps de Trump. Entrevista a Peter McLaren

Pablo Cortés-González • 133

arxiu dialogica

La Troca, una escola comunitària de formació de persones adultes

La Troca • 147

fotografia

Seminari: educació popular, acció sociopolítica i ciutadania, 2005 • 155

llibres

Freire y educación. Antonia Darder • 157

Reiventando Freire. Moacir Gadotti; Martin Carnoy, Organitzadors • 158

Sumari

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitzi el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i concursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

Aula 3: teatre al CEPA Son Canals

*Maria Josep Carrasco Escandell, professora de llengua
i literatura catalanes del CEPA Son Canals*

Son Canals és un Centre públic d'Ensenyament de Persones Adultes (CEPA) situat a la barriada de Son Canals, a la perifèria de Palma. Al nostre centre s'imparteixen diferents tipus d'ensenyaments: per un costat, els ensenyaments reglats, Educació Secundària Obligatòria, Preparació per als Accessos a la Universitat i als Cicles superiors de Formació Professional i Ensenyament Inicials (pràcticament alfabetització d'adults); per altra banda, els ensenyaments no reglats, Anglès, Català, TIC, Taller de teatre, etc. La pregunta és: com va començar l'experiència del teatre al nostre CEPA, ja que és l'únic de Mallorca que ofereix un mòdul com aquest? Doncs, això és el que us vull explicar; també us faré cinc cèntims del que ha representat, per als participants, per a mi com a conductora del taller i per al centre, dur a terme aquesta experiència que nosaltres qualificam d'enriquidora.

Els inicis

Quan jo vaig arribar al centre, l'any 2004, no hi havia cap taller de teatre, però sí que hi havia una certa tradició de dur a terme lectures dramatitzades amb motiu de la Diada de Sant Jordi, que se celebra tradi-

onalment cada any al centre. Personalment sempre he tengut inquietuds teatrals, he fet diversos cursos de formació teatral, tant des del vessant de l'actuació i la direcció, com des del vessant de la pedagogia teatral. També he de dir que fa 18 anys que participo com a actriu i directora d'un grup de teatre amateur de certa tradició a Mallorca, *Voramar Teatre*. El teatre és una de les meves passions, per això em vaig involucrar des del primer moment en tot allò que ja es feia en el centre. Durant els dos primers cursos vaig constatar que els alumnes adults responien molt bé a aquestes activitats; per això, l'any 2006, em vaig animar a convèncer el director del centre de sol·licitar a la Conselleria d'Educació el permís per a la impartició un mòdul no reglat de teatre, vam preparar el projecte, el presentàrem, ens donaren el vist-i-plau i així va començar l'aventura.

La meua idea era fer un mòdul eminentment pràctic, per això l'anomenàrem "*TALLER DE TEATRE*", es tractava de participar activament, no de fer teoria teatral. Al primer curs s'hi apuntaren alguns d'aquells alumnes que ja havien participat abans en les representacions per Sant Jordi, però també vam tenir algunes noves incorporacions de persones que, o bé eren alumnes d'algun altre ensenyament o s'apuntaven exclusivament al Taller que havíem inclòs en l'oferta formativa del centre. El perfil del nostre alumnat és divers, tots han de tenir com a mínim 18 anys, des de persones que no han pogut assolir el graduat en educació secundària durant la seva escolarització obligatòria, fins a persones jubilades que tenen ganes de desenvolupar activitats que potser abans no han pogut practicar. La forquilla d'edat dels assistents al taller es troba actualment entre els 40 i els 70 anys, encara que alguns anys hem tingut alumnes de 18 a 40 anys; Això pot variar segons la matrícula de cada curs. De tota manera, val a dir que el perfil sol ser més el d'una persona major de 35 anys que el d'una persona menor, tot i que sempre ens adaptam tant com podem a tot tipus d'alumnat, sempre que sigui major d'edat.

El curs 2006-2007 va néixer el *Taller de teatre* del CEPA Son Canals, com a mòdul optatiu no reglat.

Els objectius del Taller

Des del primer moment em vaig plantejar uns objectius que fossin realistes i assolibles, tot tenint en compte el perfil del nostre alumnat. Ara, després de 12 anys de continuïtat, sabem que ho eren.

1. Proporcionar a l'alumnat eines teatrals i interpretatives per millorar la seva autoestima i la comunicació interpersonal, tot desenvolupant la imaginació, la creativitat i el sentit crític.
2. Fomentar i millorar l'ús de la llengua catalana.
3. Dur a terme una representació adequada a les possibilitats del grup matriculat en el mòdul de cada curs.

El que volíem era que el taller no només servís d'entreteniment als alumnes, sinó que fos una eina per superar carències en alguns aspectes de la seva vida personal. Parlar en públic, improvisar o mantenir la calma en moments de tensió són algunes de les competències que molts dels assistents volen millorar a través de les tècniques que treballam. Després d'anys d'experiència he pogut observar que moltes persones han experimentat un grau notable de creixement personal, també ho manifesten ells mateixos en les successives avaluacions que hem anat fent al llarg dels cursos.

Respecte a la comunicació interpersonal s'ho paga dir que s'ha creat un clima de feina, i alhora de complicitat, molt agradable entre les persones que participen, o han participat, en els tallers, fins i tot tenim una persona que en forma part des del principi fins avui en dia ininterrompudament, d'altres han hagut de deixar-ho durant un temps però hi han tornat. També hi ha hagut casos de persones que ho han provat però o no els ha agradat, o han hagut de deixar-ho per qüestions laborals. També s'han produït tensions, com és normal en grups diversos, però sempre les hem pogut resoldre mitjançant el diàleg.

Com diu Núria Soler, professional del teatre i professora en aquest tipus de tallers: *«actuar és un joc sensible, vital i emocionant, és una possibilitat de desenvolupar la intel·ligència, la confiança en nosaltres mateixos i en els altres i la imaginació»*.

CENTRE D'ADULTS SON CANALS

**TENIM RAONS PER OBRIR
TOT LO DIA**

28 **N** novembre 2013

a partir de les 21:30 hores

programa

- ACTUACIÓ DELS TAMBORERS / XEREMERS
- REPRESENTACIÓ D'ESQUETXOS PEL TALLER DE TEATRE DE SON CANALS
- LECTURA DE POEMES PEL TALLER DE TEATRE DE SON CANALS
- EXPOSICIÓ DE FOTOS, VIDEOS, RECOPIACIONS DE CANÇONS
- ACTUACIÓ DELS CASTELLERS
- MENJAR I BEURE

Per una educació pública i responsable

El Projecte Lingüístic de Centre (PLC)

El PLC del nostre CEPA aposta inequívocament per la normalització de la llengua catalana i el *Taller de teatre* n'és una mostra. El català és la llengua vehicular de l'ensenyament del centre i també, com no podria ser d'altra manera, la del *Taller*. Totes les obres que hem representat són en català, també hem duit a terme en algunes ocasions lectures poètiques en diverses llengües presents en el centre: anglès, alemany, francès i espanyol. La nostra voluntat dinamitzadora de la llengua catalana és ferma i per això no perdem de vista l'objectiu de fer possible el seu ús en tots els àmbits; per això, el taller és una eina molt valuosa a l'hora de facilitar la pràctica a persones que no tenen el català com a llengua primera. En aquest sentit hem tingut grans experiències d'èxit, persones que van començar a venir al taller sense parlar en català, encara que l'entenien, i ara el parlen amb molta fluïdesa.

També participam en activitats de dinamització de l'ús de la llengua catalana en el centre, com les Diades de Sant Jordi o d'altres celebracions. Els membres del *Taller* han participat en alguns projectes europeus, en què està involucrat el centre, fent que la llen-

gua catalana en sigui protagonista, per exemple la representació de *Knockout*, quatre peces curtes en català, construïdes a partir de l'obra de l'autor Jordi Belbel «*Ramon*», com a cloenda del projecte Grundvitg *Lady Cafe* 2005.

Des del primer moment em vaig plantejar dur a terme una representació a final de curs, que va d'octubre a juny, perquè pens que és una motivació molt potent i molt gratificant. Algunes persones expressen que després de la primera representació han sentit el cuquet del teatre que mai més no t'abandona.

Quin és el criteri per decidir què representarem a final de curs? Sempre procurem conjugar diversos aspectes, en primer lloc s'ha d'adaptar al nombre de persones que hi participen, que cada any és variable, i, a més, també hem de tenir en compte que cada any hi ha alguna incorporació nova al grup, amb el que això significa: persones que no han fet mai teatre, juntament amb d'altres que fa anys que són al grup i ja tenen una certa experiència en l'actuació. En bon principi el *Taller*, a l'hora de fer la matrícula del curs, estava obert a tothom, però ara no ens queda més remei que incorporar només un nombre reduït de persones noves, a fi que el nombre de participants no sigui excessiu.

Per altra banda, per decidir què representem intervenen també altres factors relacionats amb els esdeveniments en el centre, com poden ser entre d'altres, projectes europeus, setmanes culturals. etc. El *Taller* és un agent important de les dinàmiques del centre i sempre hi està involucrat. També, per poder-nos adaptar al nombre i les característiques dels participants en cada curs concret, en moltes ocasions treballem peces curtes que permeten que tots tinguin un paper, segons les seves possibilitats. Enguany vam decidir (tot ho parlem entre tots encara que la professora sol dur la iniciativa i té la darrera paraula) representar un clàssic: «*La comèdia de l'olla*» de Plaute, això va fer que ens haguéssim d'adaptar a les característiques de l'obra. En principi, podia resultar complicat el repartiment dels papers, però finalment no hi va haver cap problema, tothom es va implicar força i, a l'avaluació final, els membres del *Taller* manifestaren que per a ells havia estat molt enriquidor i gratificant participar en una obra coral perquè ha fomentat la complicitat i ha refermat les relacions personals entre ells. Realment ha estat una experiència molt bona, amb resultats prou satisfactoris, fins al punt que ens hem plantejat presentar-nos a la Mostra de te-

atre d'aficionats *Burball*, que cada any organitza l'Ajuntament de Palma; ens han acceptat i dia 11 d'octubre representarem l'obra al teatre *Catalina Valls* d'aquesta ciutat. No cal dir que aquest fet ha significat un plus d'il·lusió i una passa endavant per al grup, fins al punt que per primera vegada, hem adoptat un nom propi per a la companyia, que sempre havia estat *Taller de Teatre*, a partir d'ara serà *Aula 3* (Taller de teatre del CEPA Son Canals). Hem triat aquest nom perquè és a l'aula 3 del centre on assajam, amb moltes dificultats ja que és l'aula més gran del centre, però hi ha taules i cadires que hem de retirar per tenir l'espai mínim que ens permeti assajar amb una certa llibertat. Tenim el projecte de construir una sala d'assajos, que serà multiusos, però les dificultats són moltes i molt grans, ja que el centre no disposa de pressupost, però pensam que en un termini no llunyà ho aconseguirem.

Les representacions les duim a terme en el que anomenam *Tinell* del CEPA, un espai central que permet la col·locació de cadires i que adaptam per a cada representació, tenim la sort de comptar amb una persona en el centre, l'encarregat de la biblioteca i president de l'Associació d'alumnes Bartomeu Cabot, que crea unes escenografies magnífiques per a cada obra, també participa en la creació dels cartells i en l'ambientació del centre. Val a dir que la funció de final de curs, que solem fer el mes de juny, quan han acabat les classes, ha esdevingut ja una tradició en el centre.

Els muntatges teatrals que hem duit a terme d'ençà que posàrem en marxa el *Taller de Teatre* són els següents cursos:

- 2006-2007: *Sis històries d'amor* (basat en *21 històries d'amor* de Francesc Pereira)
- 2007-2008: *El retaule del flautista* de Jordi Teixidor (*fragment*)
- 2008-2009: *Un tast de Molière* (basat en fragments d'obres de Molière)
- 2009-2010: *Hotel Cosmopolita* de Gabriel Cortès
- 2011-2012: *Formació del espíritu nacional* (basat en el *Florido pensil*)
- 2012-2013: *Besos* de Carles Alberola
- 2013-2014: *Lokus* de Ponç Pons
- 2014-2015: *Knockout* (basat en Jordi Belbel)
- 2015-2016: *A l'estació* (basat en Karl Valentin)
- 2016-2017: *Parets mitgeres* basat en peces de microteatre de Marc Egea
- 2017-2018: *Aulularia. La comèdia de l'olla* de Plaute

Els continguts del taller

La programació del mòdul inclou els següents continguts a treballar: acció teatral, estructura dramàtica, consciència corporal, espai escènic, llenguatge no verbal, la paraula i el text, lectura dramatitzada, creació de personatges, escenografia i vestuari. La idea és fer un treball eminentment pràctic i lúdic, utilitzant com a base la improvisació. Procuram treballar també, amb les limitacions d'espai que tenim, la consciència del cos i la relaxació, aspectes que moltes persones que no han treballat mai. Des del meu punt de vista, com a professora, els resultats que obtenim al llarg dels anys són prou satisfactoris, tenim experiències de persones que quan començaren a venir al Taller eren incapaces de parlar en públic i ara pugen a l'escenari amb molta seguretat. D'altres expressaven que eren molt vergonyoses i que els feia por actuar davant la gent, la majoria supera aquesta fase, cosa que els satisfà molt i millora la seva autoestima. És molt important el clima que es crea a les sessions, confiança en els companys, empatia, complicitat, tot això es treballa des del minut zero. Fins i tot podem dir que entre ells, en molts casos, s'arriben a crear llaços de vertadera amistat. Cada any anam a sopar junts després de la representació i també organitzam anades al teatre en grup quan arriba a Palma alguna obra interessant.

La creativitat

«Tot ésser humà és teatre, encara que no tots en fan»

Augusto Boal, Arco-Iris do Desejo Método Boal de Teatro e Terapia

És indubtable que la creativitat és un element clau dins el taller, pensam que és una habilitat innata en tots els éssers humans, com diu el mestre Boal, però s'ha d'estimular, treballar i entrenar.

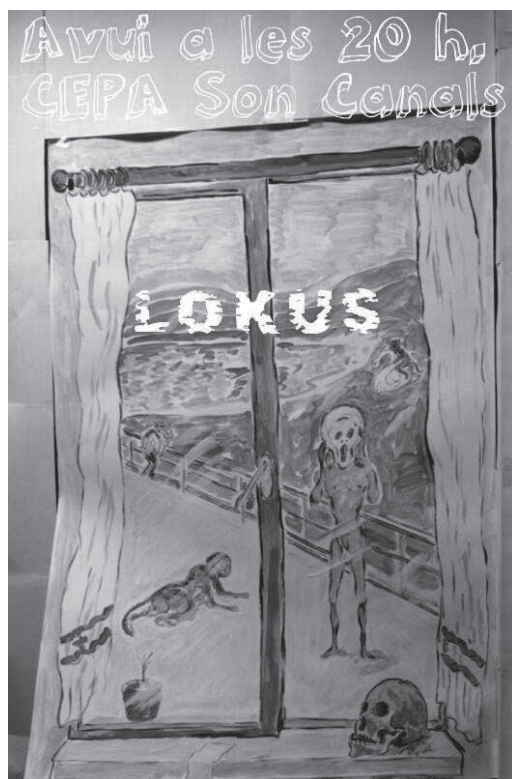
Carme Aymerich defineix així el terme *creativitat*:

«L'actitud creativa consisteix en considerar que tot allò que hom creu fermament no és mai definitiu sinó susceptible d'ésser modificat, transformat o bé perfeccionat en funció de noves idees. Imaginar és deixar parlar una força interior que ens condueix a modificar els nostres principis per crear-ne d'altres que permetin la construcció de noves estructures. És la condemna total de l'immobilisme; és creure en allò que encara no existeix; és començar una nova aventura. Desenvolupar la creativitat és desenvolupar el gust per tota cosa nova, transformar-nos i explorar-nos del que és imaginar. Una de les finalitats de la creativitat és acceptar el somni oblidant, en alguns moments, el pensament lògic. Avesar-se al goig del risc i al desig de passar de la idea a l'acció».

El Taller ofereix un espai i un temps per a l'expressió lliure, un moment per aturar-se i deixar-se dur per situacions i personatges imaginats. Per aconseguir-ho treballam la imaginació, l'expressió i la creació a través del joc i la improvisació. El joc és el vincle entre la imaginació, l'expressió i la creació i ha de partir de la persona, del grup, d'allò que esperen i desitgen. Es tracta de trobar el nostre nen interior, que continua formant part de nosaltres, de la nostra personalitat, despertar-lo, acceptar-lo i treure'l fora perquè jugui amb els altres nens que l'envolten.

Però el *Taller* no només ha estat un motor de creativitat teatral, també ha provocat la participació de moltes persones, membres del taller o no, en altres activitats com l'elaboració de cartells, vestuari, maquillatge... Vegem-ne alguns exemples:

També hem tingut algun alumne que ha participat escrivint alguna peça curta, a partir de les improvisacions que feim en el taller. Per descomptat, continuarem fomentant tot tipus d'activitats creatives al voltant del *Taller*.

a l'estació

Cepa Son Canals

L1 L2 L3 L4

Les bessones
Maciana: Marga Fernández / Aina: Emi Fernández / Ernest: Miquel Fiol

El darrer tren
Florenci: Antoni Aguiló / Carmeta: Maria José Delgado

Amor a l'atur
Viatgera: Antònia Pons / Aturat: Miquel Fiol

Amor virtual
Carolina: Apol·lònia Mas / Francina: Ascensión Aparicio / Nofre: Xisco Vidal

Decorats: B. Cabot / Enregistrament audios: A. Aguiló / Tècnics: R. Canet & R. Oliver

Direcció: Maria Josep Carrasco

AULA DE TEATRE SON CANALS
dimecres 22 de juny 2016 a les 20:30 hores

La comèdia de l'Olla 2018

Per tot el que he esmentat i com a mare de la «criatura» he de dir que em sent molt orgullosa de la tasca duita a terme per tots els que hi hem intervingut. Definitivament el *Taller* ha estat una experiència enriquidora per al nostre centre, tant per als participants, com per a tota la comunitat educativa. I això no acaba aquí, continuarem a peu de canó, amb il·lusió incombustible, gaudint de les experiències que ens proporciona fer teatre.

Crec que el teatre ens ha de portar felicitat, ens ha d'ajudar a conèixer millor el nostre temps i a nosaltres mateixos. El nostre desig és conèixer millor el món en què vivim per a poder-lo transformar de la millor manera.

Augusto Boal